

Täze Afrika täsiri

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Täze Afrika täsiri TÄZE AFRIKA TÄSIRI

Afrikalylaryň indiden beýläk özlerine gönügen bu global öňe gidişlikden peýdalanmagy gerek. Gollaryň Afrikanyň peýdasyna bolmagy üçin ähli oýunçylaryň orta goýan ähli mümkinçiliklerinden peýdalanmaly bolar

Nigeriň 27-nji iýuldan bäri başdan geçirýän wakalary meni şu soragy orta atmaga iterdi:

Dünýäniň Afrika materiginde bolup geçýän zatlara bolan ähli gyzyklanmasy näme sebäpden?

Kim kime mätäç? Haýsy tarap elinde basyş we täze täsir ediji kart saklaýar?

Käbirleri uly döwletleriň öňdedigini aýdyp biler. Emma soňky iki ýylda Afrika materiginde bolýan üýtgeşmelerdir özgerişlikleri düýpli gözden geçirenler küşt tagtasynyň täzeden dikilendigine göz ýetirer.

Ýaş materik dünýäniň gyzyklanýan ugruna, hatda global täsiriň we bäsdeşligiň gyzyşýan ýerine öwrüldi.

Geliň, hemmämiz bile Afrika materigine ser salalyň. Materigiň eýelik edip başlan täze geosyýasy güýje baha berip, dünýäniň öňdebaryjylarynyň täze dünýä düzgüni urawneniýesinde möhüm we täsirli tarap bolup galmak isleýän güýçler üçin mejbury geçelgä öwrülen bu mümkinçiliklere maýa sarp etmäge näderejede mätäçdigini bileliň.

Afrika aýnasy bize baş gahrymanlary ABŞ, Hytaý, Russiýa bolan

üç taraply fotokartinany görkezýär.

Bu materigiň ýerlerine aralaşmak isleýän üç taraply ýaryş gözlerden sypanok. Hatda materik dünýä liderligi piramidasynyň çürbaşyna oturmak üçin oýnalýan oýnuň bir parçasyna öwrüldi.

ABŞ-nyň prezidenti Jo Baýden afrikaly liderleri Ak Tama getirmäge höweslidi. Ol ýerde düşülen surat hem gyzyklanýanlara berilen bir signaldyr.

Afrika Waşingtonyň ünsünden daşdaky ýer däl. Afrika-ABŞ ýygmanyşygynyň iş tertibi milliardlarça goldaw, dowam etdirip boljak ösüş maksatnamasy we ýaşyl özgerişlik, sanly ulgam ykdysadyýeti, tehnologiýanyň ýerlileşdirilmegi we geljekde ABŞ-na keseki duýgusy bilen garamajak afrikaly elitany kemala getirmek maksady bilen münlerçe afrikaly talybyň ABŞ-nyň ýokary okuw jaýlaryna kabul edilmegi ýaly syýasy maksatlar bilen doludy.

Waşingtonyň teoretikleri Ak Tamyň hojaýynynyň gulagyna ABŞ-nyň ýaş materige çemeleşmesini, tilsimlerini we strategiýasyny häzirki üýtgeşmelere laýyklykda gözden geçirmegi çawuş çakdylar.

Коновалов И.П.

Африканские войны

современности

Afrikadaky oýun meýdanlary köp sanly oýunçydan doly. Strategik basdaşlyk şeýle bir derejä ýetdi welin, soňabaka ABŞ 2022-nji ýylyň iýun aýynda NATO-nyň Madridde geçen ýygnanşygynda wezipesi Demirgazyk Sahara Afrikasynda bolup geçýänlere gözegçilik etmek bolan «NATO-nyň Günorta ganatyny» döretmegi teklip etdi.

Bu strategiýa ABŞ-nyň Günorta Sahara Afrika ýurtlaryna täze göz bilen garaýandygyny görkezýär. Waşington mundan öň bikanun migrasiýa we howpsuzlyk ýaly meseleleriň garşysynda durmak bilen çäklenýärdi.

Emma indi amerikan missiýasy giňelip, amerikan bähbitlerine

has ygrarly garaýyşlary ösdürmek üçin geosyýasy nukdaýnazardan hereket edýär.

Moskwa hem öňki sowet yzlaryny goraýan Afrika meýdanynyň oýunçylarynyň biri.

Atalarynyň ýörän ýolundan ýöreýän «Kremlîň hojaýyny» ýurdy bilen Ukrainanyň arasynda tutaşan uruş odunyň arasynda Afrikadaky maksatlary bilen baglanyşykly Waşingtona garşylyk bermegi-de ýatdan çykarmady.

Putin geçen aýyň ahyrynda Sankt-Peterburgda ikinji gezek Afrika-Russiýa ýygnaşygyny geçirip, jümle-jahana Moskwanyň Afrikadan el çekmejegini görkezdi.

Köne çekistiň paýhasy oňa Afrikanyň täze möhürlerini berdi. Ýaş materik tereziniň kime tarap agýandygyny kesgitlemekde aýgytlaýjy massa öwrüldi.

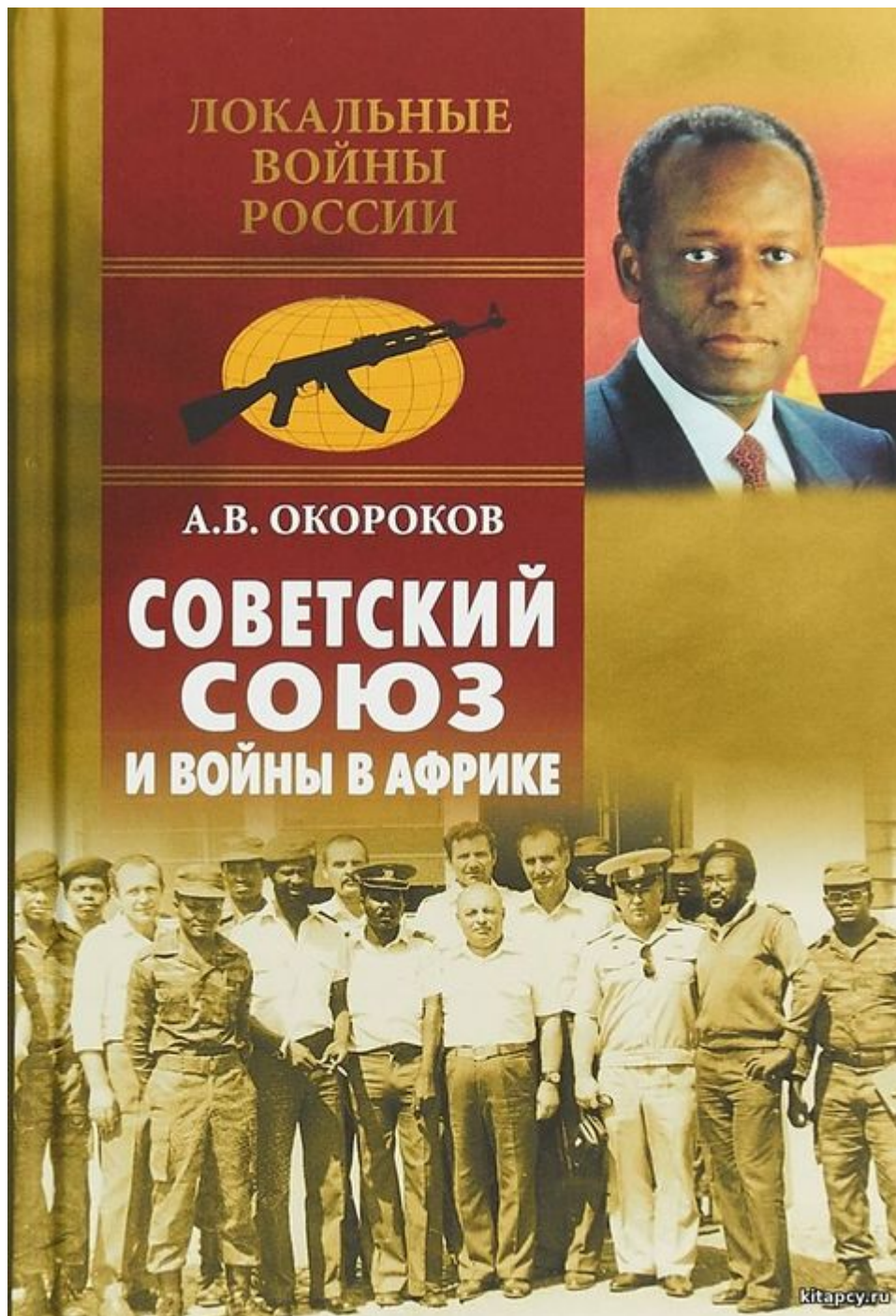
Moskwa muny gowy bilýär we afrikalylaryň ynamyny gazanmak üçin elinden gelen tagallany edýär.

Ýaryş arenasynda syýasy we strategiki ýeňillikleri berdi. Ýaş materige rus dilini we medeniýetini öwretmek, wagyz etmek üçin gidildi.

Tejribe alyşmak maksady bilen afrikaly harby delegasiýalary myhman almak üçin protokollar we şertnamalar baglaşyldy.

Putin afrika ykdysadyýetiniň taryna kakmagy-da ýatdan çykarmady we ýurdy bilen ýaş materigiň arasyndaky söwda gatnaşyklaryny 18 milliard dollardan 40 milliard dollara çykarmagy boýnuna aldy.

Has takygy, Afrikanyň garyp ýurtlaryna mugt däne we dökün berjekdigini aýtdy.

Çyn-Maçyn aždarhasy barada aýdanda bolsa...

Hytaý turuwbaşdan mekirlik edip, Afrika ýumşak güýç bilen aralaşdy. Ýaş materige walýuta akdyrды we onuň birinji söwda partnýoryna öwrüldi.

Pekin Afrika berýän goldawynyň global küşt tagtasyndaky iň möhüm kwadratdygyny bilýärdi.

Şonuň üçinem afrikalylaryň aňynda we ýüreginde söwda, maýa goýum, industrial ýer edindi.

Onuň üstünlikli tejribesi bäsdeşleriniň gyzyklanmasyny oýardy. Hytaýyň geçmişden gelýän diplomatiki taglymy hemişe onuň ýoluny açýar.

Mälim bolşy ýaly, Hytaýyň Daşary işler ministri wezipesine täze bellenen ýolbaşçy birinji daşary ýurt saparyna Afrika materiginden başlaýar. Pekiniň «Guşak we ýol» maksatnamasyny başlanda beren bahasynda Afrikany maksatnamanyň üstünlikli amala aşmagy üçin esasy taraplaryň biri hökmünde görendigini-de ýatdan çykarmalyň.

Waşington, Moskwa, Pekin – uly oýunçylar. Emma ýeke-täk oýunçylar däl. Pariž, Berlin, London, Brýussel ýaly Afrikadaky bähbitlerini ulularyň gujagynda oturtmak üçin basgançak hasaplaýan başga paýtagtlaram bar.

Netijede dünýä täze dünýä düzgüniniň şekillenmeginde ýaş materigiň ähmiýetiniň uludygyna indi düşünyär. Afrika mundan beýläk täze täsirlilige we düýpli täsire eýe.

Afrikalylaryň indiden beýläk özlerine gönügen bu global öňe gidişlikden peýdalanmagy gerek. Gollaryň Afrikanyň peýdasyna bolmagy üçin ähli oýunçylaryň orta goýan ähli mümkinçiliklerinden peýdalanmaly bolar.

Jemal el-KEŞKI,

Müsürli žurnalist.

Duşenbe, 07.08.2023 ý.

Fotosurat: Matt Withers / «The Economist» Publisistika